

Neringa Latvytė

El. paštas: neringalat@gmail.com

Darbo vadovas: Doc. dr. Teodoras Medaiskis

AR VERTA LIETUVOJE ANKSČIAU IŠEITI Į PENSIJĄ?

Darbo aktualumas ir problematika

2008 m. krizė stipriai paveikė pasaulio ekonomiką: bankrutavo nemažai įmonių, stipriai išaugo nedarbas. Nagrinėjant Lietuvos statistiką aiškiai matomas nedarbo lygio kilimas, kuris 2010 m. pirmą ir antrą ketvirtį pasiekė piką – 18,20 %. Lyginant su 2008 m. antru ketvirčiu nedarbo lygis išaugo net 13,6 procentiniais punktais. Finansinė krizė turėjo itin didelį poveikį vyresnio amžiaus žmonėms, 2010 m. antrą ketvirtį 55–64 m. amžiaus grupės asmenų nedarbo lygis siekė net 16,80 % (2008 m. trečią ketvirtį tesiekė 2,4 %), sudarydamas net 14,4 % skirtumą lyginant su 2008 m. antruoju ketvirčiu. Tik 15–24 metų amžiaus grupė aplenkė vyresnio amžiaus žmonių nedarbo lygio pokytį minėtuoju laikotarpiu (susidaręs skirtumas – 26,4 %). Nors vyresnio amžiaus žmonių nedarbo lygio augimas neryškiai skyrėsi nuo šalies vidurkio, tačiau tai lėmė sumažėjusias vyresnio amžiaus žmonių pajamas, pablogėjusią gyvenimo kokybę.

Vienas iš Lietuvos socialinės politikos tikslų yra padėti asmenims, kurių gaunamos pajamos yra nepakankamos tenkinti būtinausius poreikius. Todėl nuo 2004 m. vyresnio amžiaus žmonėms, likus penkiems metams iki pensinio amžiaus bei netekus darbo ilgiau nei 1 metus, valstybė suteikia galimybę pagerinti savo gyvenimo sąlygas

išeinant į išankstinę senatvės pensiją, jei asmuo atitinka įstatymų keliamus reikalavimus. Taigi, stipriai išaugus nedarbo lygiui, augo ir asmenų, nusprendusių išeiti išankstinės pensijos, skaičius. 2012 m. įsigaliojo Valstybinių socialinio draudimo senatvės pensijų išankstinio mokėjimo įstatymo pataisa, kuri skelbia, kad nebebus reikalaujama, jog asmuo, norintis gauti išankstinę senatvės pensiją, Lietuvos darbo biržoje 12 mėnesių turi būti registruotas bedarbiu. Po šios pataisos, 2012 m. išankstinės pensijos gavėjų skaičius siekė net 12 471 (2009 m. – 6473, o 2010 m. – 8666) bei iki šiol viršija 2009 m. lygį. Tačiau pasirinkimas gauti išankstinę pensiją nepraeina be pasekmių, gaunama senatvės pensija tampa ženkliai mažesnė.

Nagrinėjant išankstinių bei senatvės pensijų skaičiavimo tvarką, iškyla klausimas, ar Lietuvoje apsimoka gauti išankstinę pensiją ir, sulaukus pensinio amžiaus, gauti mažesnes pajamas likusią gyvenimo dalį, o gal naudingiau kelis metus iki senatvės pensijos pagyventi „susiveržus diržus“ ir atėjus pensiniam amžiui džiaugtis didesne gaunama senatvės pensija?

Darbas tikslas – įvertinti ankstesnio išėjimo į pensiją Lietuvoje finansines pasekmes.

Tyrimo objektas: Lietuvos išankstinių senatvės pensijų sistema.

Metodika: literatūrinė bei statistinė analizė, matematiniai skaičiavimai, remian-

tis Lietuvos Respublikos įstatymuose pateiktomis senatvės bei išankstinių senatvės pensijų formulėmis, gautų rezultatų analizė.

Darbo uždaviniai:

- 1) Pristatyti Lietuvos senatvės pensijų sistemą, senatvės bei išankstinės pensijos skaičiavimo metodiką;
- 2) Ištirti veiksnius, kurie gali lemti Lietuvos Respublikos piliečių norą gauti išankstinę senatvės pensiją:
 - a. Vidutinės nedarbo socialinio draudimo išmokos dydis,
 - b. Vartotojų pasitikėjimo rodiklis;
- 3) Atsakyti į pagrindinį kursinio darbo klausimą: ar verta Lietuvoje anksčiau išeiti į pensiją, nagrinėjant skirtingus galimo išėjimo į pensiją variantus.

1. Išankstinio išėjimo į pensiją teoriniai aspektai

Lietuvoje, asmenys, norintys gauti išankstinę pensiją, turi atitikti Lietuvos Respublikos valstybinių socialinio draudimo senatvės pensijų išankstinio apmokėjimo įstatymo numatytus reikalavimus.

Išankstinę senatvės pensiją gali gauti tie asmenys, kuriems iki senatvės pensijos amžiaus yra likę ne daugiau kaip 5 metai, jeigu jie turi sukaukę ne mažesnę nei 30 metų pensijų draudimo stažą. Remiantis Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymu, gaunant išankstinę pensiją negali būti gaunamos jokios kitos papildomos pajamos įskaitant pensijų išmokas, gaunamas bet kuriuo Papildomo savanoriško pensijų kaupimo įstatymo nustatytu būdu, netekto darbingumo periodines kompensacijas, šalpos kompensacijas, nedarbo socialinio draudimo išmokas ir t.t.

Lietuvoje sprendimą išeiti į išankstinę pensiją dažniausiai priima asmenys, kurie likus penkiems metams iki pensinio amžiaus yra bedarbiai bei negali garantuoti

pakankamo pragyvenimo lygio dėl lėšų stygiaus.

1.1. Išankstinės pensijos pasirinkimo aplinkybių vertinimas

Prieš pasirenkant išeiti išankstinės pensijos, labai svarbu įvertinti, kaip šis sprendimas paveiktų nagrinėjamo asmens tolesnį gyvenimą. Šioje dalyje bus apžvelgta, ar tokie veiksniai kaip nedarbo socialinės pašalpos dydis ir vartotojų lūkesčiai gali turėti įtakos išankstinės senatvės pensijos pasirinkimui.

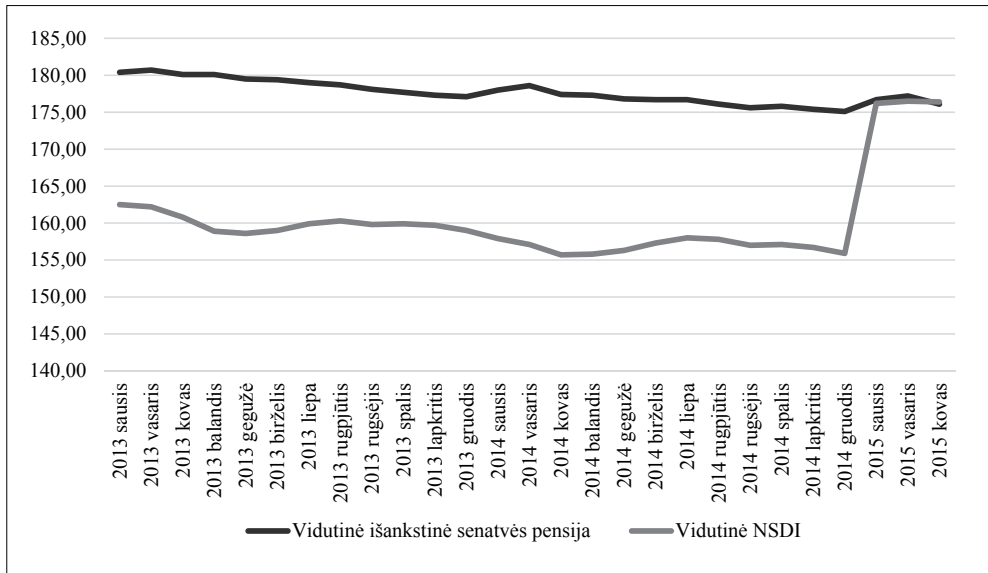
• Nedarbo socialinio draudimo išmoka

2009 m. gruodį buvo įvestas Lietuvos Respublikos socialinių išmokų perskaičiavimo ir mokėjimo laikinasis įstatymas, kuris teigė, kad mokama nedarbo socialinio draudimo išmoka (NSDI) negali viršyti 188,25 €. Šis įstatymas galiojo iki pat 2015 m. pradžios (nuo 2015 m. maksimali NSDI – 301,70 €) bei galėjo turėti įtakos gyventojų sprendimui anksčiau išeiti į pensiją.

Pateikiamas, vidutinių nedarbo socialinio draudimo išmokų ir vidutinių išankstinių pensijų kaitą 2013–2015 m., vaizduojantis grafikas (1 pav.)

Nagrinėdami 5 paveikslo duomenis, galima matyti, kad vidutinė išankstinė senatvės pensija nuo 2013 m. sausio mėnesio iki pat 2015 m. pradžios buvo maždaug 10 % didesnė už vidutinę nedarbo socialinio draudimo išmoką. Šiuo laikotarpiu nedarbo socialinės išmokos dydis galėjo paskatinti Lietuvos gyventojus anksčiau išeiti į pensiją siekiant padidinti pajamas trumpuoju laikotarpiu.

Nuo 2015 m. sausio 1 d. buvo sustabdytas laikinasis socialinio draudimo išmokų sumažimas. NSDI maksimalus dydis išaugo net iki 301,70 €, tai sąlygojo vidutinės NSDI augimą. Tačiau žvelgiant į išankstinės

1 pav. Vidutinė nedarbo socialinio draudimo išmoka 2013–2015 m. Lietuvoje

Šaltinis: sudaryta autorės remiantis „Sodros“ duomenimis

pensijos gavėjų skaičių 2014 m. gruodžio ir 2015 m. sausio mėnesį, jis praktiškai nepasikeitė (abu laikotarpius apie 9,9 tūkstančiai gavėjų (žiūrėti 8 priedą)). Taigi, galima sakyti, kad išaugusi nedarbo socialinio draudimo išmoka neturėjo lemiamos įtakos asmenų pasirinkimui išeiti išankstinės pensijos ar neišeiti.

• Vartotojų pasitikėjimo rodiklis

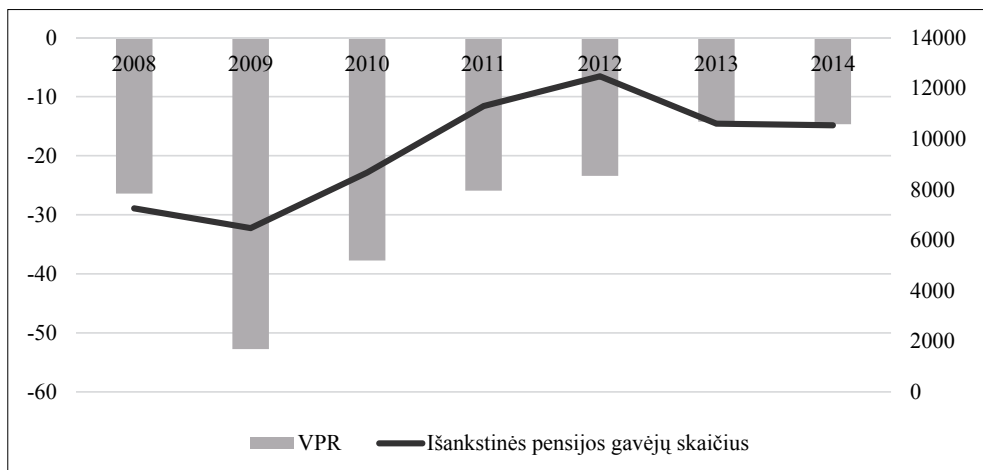
Vartotojų pasitikėjimo rodiklis rodo gyventojų materialinės padėties ar ją lemiančių ekonominių veiksnių pokyčių prognozes. Jis yra skaičiuojamas kaip aritmetinis gyventojų atsakymų į keturis klausimus balansų (skirtumo tarp teigiamų ir neigiamų vertinimų) vidurkis. Gyventojų teiraujamasi apie per artimiausius 12 mėn. būsiančių namų ūkio finansinę padėtį, šalies ekonominę padėtį, nedarbo lygio pokytį, tikimybę sutaupyti. Jeigu vartotojo pasitikėjimo rodiklis yra teigiamas, tai gali daryti didelę įtaką ne tik šalies ekonomikai, par-

davimams ir vertybinių popierių biržoms, bet ir vartotojų sprendimui, kada vertėtų išeiti į pensiją. Kuo vartotojo pasitikėjimo rodiklis yra didesnis, tuo jis yra pozityviau nusiteikęs dėl ateinančių geresnių gyvenimo sąlygų. Jeigu nagrinėjamas rodiklis yra neigiamas, tai rodo, kad vartotojas nebus linkęs išlaidauti, tikėtis ekonominės padėties, gyvenimo sąlygų pablogėjimo.

VPR yra pateikiami kas mėnesį ir faktiškai atspindi BVP augimą, todėl gali būti itin naudingi prognozuojant galimą išankstinės pensijos gavėjų skaičių 3–6 mėnesių laikotarpyje.

Žemiau pateiktas paveikslas, vaizduojantis 50–64 metų amžiaus grupės VPR bei išankstinės pensijos gavėjų skaičiaus dinamiką 2008–2014 m.

Nagrinėjant paveiksle pavaizduotą periodą iki 2012 metų galima pastebėti, kad tarp 50–64 metų asmenų grupės vartotojų pasitikėjimo rodiklio bei išankstinės pensijos gavėjų skaičiaus neegzistuoja logiškas

2 pav. Vartotojų pasitikėjimo rodiklio ryšys su išankstinės pensijos gavėjų skaičiumi 2008–2014 m. Lietuvoje

Šaltinis: sudaryta autorės remiantis Lietuvos Statistikos Departamento bei „Sodros“ duomenimis

ryšis. Augant vartotojų pasitikėjimo rodikliui, auga ir išankstinės pensijos gavėjų skaičius. Tai reikštų, kad gyventojų lūkesčiams gerėjant bei žinant, kad auga tikimybė susirasti naują darbo vietą, gyventojai vis tiek pasirinkt anksčiau išeiti į pensiją, o tai nėra logiška. Tuo tarpu, nuo 2012 metų duomenys išsikreipia, dėl įstatymo pataisos, skelbiančios, kad norint gauti išankstinę pensiją nebereikia vienerius metus būti darbo biržoje registruotu bedarbiu. Taigi, tais metais išankstinės pensijos gavėjų skaičius galėjo sparčiai išaugti dėl į pensiją išėjusių tiek daugiau nei metus darbo biržoje registruotų bedarbių, kurie jau prieš metus galėjo būti priėmę sprendimą išeiti išankstinės pensijos, tiek dėl asmenų, iškart netekusių darbo vietų.

Nuo 2012 m. ryšys tarp VPR ir išankstinės senatvės pensijos gavėjų tampa logiškas. Gerėjanti ekonominė situacija šalyje didina vartotojų lūkesčius bei gyventojų optimistiškumą lengviau sulaukti pensijos amžiaus, todėl išankstinės senatvės pensijų skaičius pradėjo mažėti.

Apibendrinant galima teigti, kad asmenų pasirinkimui anksčiau išeiti į pensiją lemiamos įtakos neturėjo nei vienas iš nagrinėtų veiksnių. Vienintelis vartotojų pasitikėjimo rodiklis nuo 2012 m. davė logikai neprieštaraujančias reikšmes.

2. Išankstinės pensijos pasirinkimo tyrimas

Tyrimo metu buvo išsikeltos šios hipotezės, kurios teigia, kad Lietuvoje neapsimoka anksčiau išeiti į pensiją. Suformuluotos hipotezės skamba taip:

- H1: Lietuvoje neverta anksčiau išeiti į pensiją gaunant minimalią algą;
- H2: Lietuvoje nėra verta anksčiau išeiti į pensiją gaunant vidutinę algą;
- H3: Lietuvoje neverta anksčiau išeiti į pensiją asmenims, gavusiems didesnę nei vidutinę mėnesinę algą;
- H4: Lietuvoje nėra verta anksčiau išeiti į pensiją turint daugiau nei 30 metų darbo stažą.

Remiantis DNB banko makroekonominėmis prognozėmis, teigiančiomis, kad

2015 m. metinė infliacija bus lygi 0 % bei darant prielaidą, kad metinė infliacija nagrinėjamo asmens gyvenimo laikotarpiu nekis, diskontavimas nebus taikomas.

Atliekant skaičiavimus buvo remiamasi prielaida, kad nagrinėjamas asmuo turi 30 m. darbo stažą bei į išankstinę pensiją galėtų išeiti 2013 metais. Pensijos skaičiavimams atlikti naudojamos Lietuvos Respublikos pensijų įstatyme nustatytos formulės, taip pat įstatymais apibrėžtos nedarbo socialinio draudimo išmokos formulė bei išaitinės kompensacijos nustatymo tvarka.

Norint įvertinti pasirinkimo anksčiau išeiti į pensiją pasekmes buvo apskaičiuojamos nagrinėjamo asmens likusios tikėtinos gyvenimo trukmės pajamos pasirinkus į išankstinę pensiją išeiti po 5 mėnesių už kuriuos būtų gaunama išaitinė kompensacija, po 15 mėnesių, po kurių nebebūtų gaunama nedarbo socialinio draudimo išmoka ir tuo atveju, jei būtų sulaukiamas pensinis amžius.

Kaip jau buvo paminėta, asmenys, kurie turi sukaupę 30 metų darbo stažą, gauna pagrindinę pensijos dalį lygią 115,5 €.

Primenama papildomos pensijos dalies formulė:

$$\text{Papildoma} = 0,005 \cdot S \cdot K \cdot D \quad (1)$$

Čia S – asmens valstybinio socialinio pensijų draudimo stažas, K – asmens draudžiamųjų pajamų koeficientas nuo 1994 m., D – iki mėnesio, už kurį mokama pensija, pirmos dienos patvirtintos asmens vidutinės mėnesinės draudžiamosios pajamos pagal ketvirčio duomenis. Tuo tarpu asmeniui, gavusiam išankstinę senatvės pensiją, sulaukus pensinio amžiaus, senatvės pensijos dydis bus mažinamas 0.4 procento už kiekvieną pilną mėnesį, kuriuos asmuo gavo išankstinę senatvės pensiją. Šio asmens mirties atveju, našlių ir našlaičių pensija

taip pat bus apskaičiuojama atsižvelgiant į mirusiojo gautos išankstinės senatvės pensijos dydį.

Nutraukus darbo sutartį 2013 m. balandžio 1 d. bei praėjus penkiems mėnesiams, už kuriuos buvo išmokėta išaitinė kompensacija, nagrinėjamas asmuo gali kreiptis į darbo biržą nedarbo socialinio draudimo pašalpos, jeigu jam nebuvo pasiūlytas tinkamas darbas ar aktyvios politikos priemonės.

Nedarbo socialinio draudimo išmokų dydis gali būti pastovus ir kintantis. Pastovi išmoka 2013 m. buvo lygi 101,70 €. Kintamoji dalis priklauso nuo asmens pajamų, turėtų per 36 mėnesius, praėjusius iki užpraeito kalendorinio ketvirčio pabaigos nuo bedarbio įsiregistravimo teritorinėje darbo biržoje dienos.

Nedarbo socialinio draudimo išmoka yra apskaičiuojama tokiu būdu: asmens 36 mėnesių draudžiamosios pajamos gautos kiekvieną mėnesį yra padalijamos iš atitinkamo mėnesio draudžiamųjų pajamų dydžio bei randamas bendras vidurkis.

Pavyzdžiui, jeigu darbo biržoje nagrinėjamas asmuo įsiregistruoja 2013 metų balandžio mėnesį (II ketvirtis), išmoka bus skaičiuojama pagal gautas draudžiamąsias pajamas nuo 2010-01-01 iki 2012-12-31. Šiame darbe nagrinėjamu minimalios algos atveju, gautas vidurkis yra lygus: 0,542.

Gautas koeficiento vidurkis yra padauginamas iš nedarbo socialinio draudimo išmokos (NSDI) skyrimo mėnesį galiojančių draudžiamųjų pajamų ir yra padauginamas iš 40 %. „Sodros“ duomenimis, maksimali nedarbo socialinio draudimo išmoka iki 2015 m. buvo 188,25 €.

Nagrinėjamu atveju gautume: NSDI kintama dalis = $431 \times 0,542 \times 40\% = 93,44$ (€).

Pastoviąją NSDI dalį sudaro mokėjimo mėnesį galiojančių valstybės remiamų

pajamų dydis. 2013 metų sausio mėnesį valstybės remiamos pajamos buvo 101,7 € (350 litų).

Atsižvelgus į nedarbo socialinio draudimo išmokos, išaitinės kompensacijos,

senatvės bei išankstinės pensijos dydžius tenkančius 30 metų stažą turinčiam minimalias pajamas gaunančias asmeniui gaunami tokie būsimosios finansinės naudos rezultatai:

1 lentelė. Per likusią tikėtiną gyvenimo trukmę surenkama nauda gaunant minimalią mėnesinę algą

	<i>Moteris</i>	<i>Vyras</i>
Į išankstinę pensiją įšeinama po 5 mėnesių	36 634,42 (€).	26 572,42 (€).
Į išankstinę pensiją įšeinama po 15 mėnesių	38 977,63 (€)	28 120,97 (€).
Nesirenkama išankstinė pensija	42 907,87 (€)	29 667,97 (€).

Šaltinis: sudaryta autorės

Nagrinėjant asmenų gaunančių minimalią algą pajamas, gauti rezultatai rodo, kad tiek moterims, tiek vyrams nėra verta anksčiau išeiti į pensiją, nes sulaukiant senatvės pensijos galima gauti didžiausią finansinę naudą. Pastebėtina, kad didelis finansinės naudos per likusią gyvenimo trukmę skir-

tumas tarp vyrų ir moterų susidaro dėl ilgesnės tikėtinios moterų gyvenimo trukmės.

Žvelgiant į asmenų, gaunančių vidutinį mėnesinį atlyginimą nei turinčių 30 metų darbo stažą finansinę naudą per visą likusią asmens gyvenimą bei taikant anksčiau minėtas formules gaunami tokie rezultatai:

2 lentelė. Per likusią tikėtiną gyvenimo trukmę surenkama nauda gaunant vidutinę mėnesinę algą

	<i>Moteris</i>	<i>Vyras</i>
Į išankstinę pensiją įšeinama po 5 mėnesių	51 300,17 (€)	37 387,97 (€)
Į išankstinę pensiją įšeinama po 15 mėnesių	53 170,68 (€)	38 544,78 (€)
Nesirenkama išankstinė pensija	57 689,51 (€)	39 853,31 (€)

Šaltinis: sudaryta autorės

Iš gautų rezultatų matyti, kad ir gaunant vidutinę mėnesinę algą tiek vyrams, tiek moterims nėra verta anksčiau išeiti į pensiją, nes tokiu atveju jų galima finansinė nauda per likusią gyvenimo trukmę būtų didžiausia.

Jeigu būtų skaičiuojama asmens likusios gyvenimo trukmės finansinės pajamos darant prielaidą, kad jis gaudavo 40 procentų didesnę nei vidutinę mėnesinę algą bei turėtų sukaukęs 30 metų darbo stažą, būtų gaunami 3 lentelėje pateikti rezultatai:

3 lentelė. Per likusią tikėtiną gyvenimo trukmę surenkama nauda gaunant didesnę nei vidutinę mėnesinę algą

	<i>Moteris</i>	<i>Vyras</i>
Į išankstinę pensiją įšeinama po 5 mėnesių	60 254,65 (€).	44 032,15 (€).
Į išankstinę pensiją įšeinama po 15 mėnesių	62 121,47 (€).	45 067,37 (€)
Nesirenkama išankstinė pensija	66 632,36 (€).	45 834,26 (€).

Šaltinis: sudaryta autorės

Galima matyti, kad ir šiuo atveju tiek vyrams, tiek moterims, nėra verta anksčiau išeiti į pensiją. Tačiau vyrų atveju skirtumas tarp pasirinkimo anksčiau į pensiją neišeiti ar išeiti po 15 mėnesių yra labai nemažas. Tai rodo, kad pritaikius pajamų diskontavimą, suteikus didesnę reikšmę dabartiniam

vartojimui, vyrams greičiausiai būtų verta anksčiau išeiti į pensiją.

Tuo atveju, jei nagrinėjamas asmuo turėtų sukaupęs 35 m. darbo stažą bei gautų vidutinę mėnesinę algą, jo per likusią tikėtiną gyvenimo trukmę sukauptos pajamos būtų tokios:

4 lentelė. Per likusią tikėtiną gyvenimo trukmę surenkama nauda gaunant vidutinę mėnesinę algą bei turint 35 m. darbo stažą

	<i>Moteris</i>	<i>Vyras</i>
Į išankstinę pensiją išeinama po 5 mėnesių	58 648 (€)	42 662,21 (€)
Į išankstinę pensiją išeinama po 15 mėnesių	60 516,23 (€)	43 710,53 (€)
Nesirenkama išankstinė pensija	65 027,25 (€).	44 532,45 (€)

Šaltinis: sudaryta autorės

Šioje lentelėje pateiktuose rezultatuose galime matyti, kad ir turint didesnę nei 30 m. darbo stažą, tiek vyrams, tiek moterims, anksčiau į pensiją išeiti neverta, nes pasirinkimas sulaukti senatvės pensijos atneštų didžiausią finansinę naudą ilguoju laikotarpiu.

Išvados

- Žvelgiant į vartotojų pasitikėjimo rodiklio tarp 50–64 metų amžiaus asmenų ir išankstinės senatvės pensijos kitimą iki 2012 m. pastebėta, kad tarp jų neegzistuoja logiškas ryšys.
- Nuo 2012 m. ryšys tarp vartotojų pasitikėjimo rodiklio ir išankstinės senatvės pensijos gavėjų tampa logiškas. Gerėjanti ekonominė situacija šalyje didina vartotojų lūkesčius bei gyventojų opti-

mistiškumą lengviau sulaukti pensijos amžiaus, todėl išankstinės senatvės pensijų skaičius pradėjo mažėti.

- Moterys krizės akivaizdoje turėtų gerai pagalvoti prieš pasirenkant išeiti į išankstinę pensiją, nes trumpalaikė šio pasirinkimo nauda neatsveria atsiradusių nuostolių dėl sumažėjusios senatvės pensijos ilgalaikėje perspektyvoje.
- Vyrams anksčiau išeiti į pensiją nėra verta. Tačiau skirtumas tarp pasirinkimo išeiti į pensiją anksčiau nėra itin didelis, tai lemia trumpesnė vyrų tikėtina gyvenimo trukmė.
- Įtraukus į skaičiavimus diskonto normą bei suteikus didesnę reikšmę dabarties vartojimui vyrai su aukštesnėmis pajamomis rinktųsi anksčiau išeiti į pensiją.

LITERATŪROS ŠARŠAS

1. Europos Statistikos Departamento oficialus tinklalapis [interaktyvus]. Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė [Žiūrėta: 2015 m. gegužės 11 d.]. Prieiga per internetą: <<http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plugin=1&pcode=tp00025&language=en>>

2. Karosaitė, E., 2012 m. „Pensijų sistemos finansavimo alternatyvos ir ekonominis augimas“ [interaktyvus]. [Žiūrėta: 2015 m. gegužės 14 d.]. Prieiga per internetą: http://www.lipfa.lt/uploads/files/E.Karosait%C4%97_Pensij%C5%B3%20sistemos%20finansavimas%20ir%20ekonomikos%20augimas.pdf>

3. Lietuvos darbo biržos prie socialinės apsaugos ir darbo ministerijos oficialus tinklalapis [interaktyvus]. Nedarbo išmokos. [Žiūrėta: 2015 m. balandžio 20 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.ldb.lt/Informacija/Patarimai/PatarimaiIeskantiemsDarbo/Puslapiai/nedarbo_ismoka.aspx>

4. Lietuvos Respublikos Seimo oficialus tinklalapis. [interaktyvus]. Lietuvos Respublikos socialinių išmokų perskaičiavimo ir mokėjimo laikinasis įstatymas, 2009 m. [Žiūrėta: 2015 m. gegužės 11 d.]. Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=361054&p_query=&p_tr2=>

5. Lietuvos Respublikos Seimo oficialus tinklalapis [interaktyvus]. LR Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo pakeitimo ir papildymo įstatymas [Žiūrėta: 2015 m. balandžio 4 d.]. Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=401237&p_tr2=2>

6. Lietuvos Respublikos Seimo oficialus tinklalapis [interaktyvus]. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus įsakymas „dėl 1995–2011 m. draudžiamųjų pajamų dydžių paskelbimo leidinyje „Valstybės žinios““ [Žiūrėta: 2015 m. gegužės 2 d.]. Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=416306&p_tr2=2>

7. Lietuvos Respublikos valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymas [interaktyvus]. [Žiūrėta: 2015 m. balandžio 7 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.infolex.lt/ta/89537.str17?refid=13>>

8. Lietuvos Respublikos valstybinių socialinio draudimo senatvės pensijų išankstinio mokėjimo įsta-

tymas, 3 straipsnis [interaktyvus]. [Žiūrėta: 2015 m. balandžio 11 d.]. Prieiga per internetą: <http://infolex.lt/ta/15710:str3>>

9. Lietuvos žurnalistų sąjungos oficialus tinklalapis [interaktyvus]. Nedarbo socialinio draudimo išmokos. [Žiūrėta: 2015 m. balandžio 20 d.]. Prieiga per internetą: http://www.lzs.lt/lt/naujienos/aktualijos_354/archive/p187/nedarbo_socialinio_draudimo_ismokas_mokes_sodra.html>

10. LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijos oficialus tinklalapis [interaktyvus], socialinė statistika. [Žiūrėta: 2015 m. balandžio 23 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.socmin.lt/lt/socialine-statistika.html>>

11. LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijos oficialus tinklalapis [interaktyvus]. Valstybinės socialinio draudimo senatvės pensijos skaičiavimas [Žiūrėta: 2015 m. balandžio 2 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.socmin.lt/lt/socialinis-draudimas/socialinio-draudimo-ismokos/vsd-pensijos/vsd-senatves-pensijos.html>>

12. LR Valstybinio socialinio draudimo valdyba prie socialinės apsaugos ir darbo ministerijos. Oficialus tinklalapis [interaktyvus]. [Žiūrėta: 2015 m. balandžio 24 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.sodra.lt/lt/situacijos/informacija-gyventojams/kadaryti-jei-netekau-darbo-1>>

13. Pasaulio Banko oficialus tinklalapis [interaktyvus]. Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė Lietuvoje [Žiūrėta: 2015 m. gegužės 15 d.]. Prieiga per internetą: <<http://data.worldbank.org/indicator/SP.DYN.LE00.IN>>